

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МАТЕРІАЛИ

Круглого столу з нагоди Дня Юриста

**«ЗАХИСТ ПРАВ ОСОБИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В
УКРАЇНІ»**

6 жовтня 2022 року

Біла Церква 2022

УДК 331.556.4: 314.74

Бровко Н.І. д.ю.н.

Білоцерківський національний аграрний університет

ДО ПРОБЛЕМ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Незважаючи на значні позитивні зміни у суспільному житті, у процесах державотворення та здійсненні реформ децентралізації, існують проблемні питання, які стосуються розвитку громадянських інституцій у період воєнного стану, які певною мірою перешкоджають функціонуванню та подальшому розвитку громадянського суспільства. Вважаємо за доцільне виділити такі проблемні питання та передбачити шляхи їх подолання та вирішення.

В першу чергу варто звернути увагу на низький рівень особистого долучення громадян до громадської діяльності та їх пасивну участь у інституціях громадянського суспільства. Загалом відсоток тих, хто вважає себе активно залученим до громадської діяльності, є незначним. Як показує практика, люди часто залишаються осторонь важливих питань, що могли б бути вирішені за їх участі, навіть у період активних воєнних дій на території України. Не залученість до процесів здійснення реформ найбільш активних й енергійних громадян свідчить про низьку їх ініціативність, що може бути викликано як особистим небажанням, тобто мова йде про низьку правову свідомість таких громадян, так і відсутність умов та можливостей для реалізації їх особистих ініціатив, що говорить про проблеми на державному і місцевому рівнях. Такі питання варто вирішувати, і важлива роль у цьому має належати ЗМІ.

Наступним проблемним питанням є прийняття ряду законодавчих ініціатив у період війни, що обумовлено необхідністю, яке здійснюється, на

жаль, без активної участі громадськості. Як відомо, значною рушійною силою для розвитку громадянського суспільства є молодіжні організації, які здатні бути орієнтиром для формування демократичної держави. В умовах сучасної демократії це потребує наявності у особи особистої політичної позиції, відповідальності, сформованої активної життєвої позиції в межах громади, а також державної підтримки щодо можливостей реалізації та відстоювання власних переконань. Такі молодіжні організації є рушійною силою перетворень, а у військовий час орієнтиром для прикладу, що сприяє формуванню політичної волі та громадянської позиції [1, с. 27]. Проте, низька залученість до них громадян та відсутність достатньої підтримки від держави призводить до зниження довіри громадськості. Хоча, низький рівень довіри може бути викликаний різними факторами, починаючи від відсутності результатів діяльності громадських інституцій до її не висвітлення та відсутності комунікацій з громадськістю, що є недоліком в роботі ЗМІ.

Відсутність дієвих форм, методів і можливостей взаємодії і співпраці громадянського суспільства, органів влади і місцевого самоврядування призводить до формальної участі громадянського суспільства у державотворчих процесах. Так, існуючі громадські ради при органах влади в більшості випадків лише імітують вплив громади на владу, не здійснюючи реальних кроків, тому потрібні дієві механізми для їх діяльності та впливу на суспільну процеси. Мова може йти навіть про ігнорування органами влади ініціатив громадянського суспільства. Зокрема, ряд законопроектів, що ними були ініційовані не були прийняті або ж були відхилені.

Вагомою перешкодою у суспільному діалозі є відсутність взаємодії між громадянським суспільством і владою, наявність бюрократичних перешкод для організації та діяльності органів громадянського суспільства. Так мова може йти про вимоги подання додаткової фінансової звітності для громадських організацій. Незважаючи на постійні спроби вдосконалити фінансовий менеджмент, він усе ще залишається найслабшою ланкою в їх управлінні.

Загалом можна говорити про відсутність державної підтримки інституцій громадянського суспільства органами місцевого самоврядування та владою. Така підтримка необхідна для реалізації проектів розвитку територіальних громад, особливо у воєнний час. Для забезпечення прозорості процесу варто створити онлайн-платформу для подання, обробки та голосування проектів; розробити карту, що охоплюватиме всі етапи з точки зору обраних областей, проектів, напрямків, бюджетів тощо; проведення громадських обговорень та інформаційних кампаній.

Незважаючи на позитивні тенденції, ефективність державного фінансування організацій громадянського суспільства все ще залишається недостатньою, тому громадські інституції часто стають залежними від іноземного фінансування та міжнародних донорів. Це негативно впливає на визначення реальних потреб українського суспільства та актуальних питань громадської активності. Мова йде про те, що закордонні донори виділяють значні кошти на різні проекти, які не є пріоритетними для розвитку громадянського суспільства (щодо забезпечення гендерної рівності, формування расової толерантності, питань ювенальної юстиції, захисту тварин) [2, с. 838]. Тому, отримуючи таке фінансування громадські організації змушені висувати саме ці питання.

Неврегульованим питанням є й залишається діяльність квазіорганізацій громадянського суспільства, які створюються та існують з метою політичних маніпуляцій громадською думкою та впливають на свідомість громадян. Відсутність правової основи, що регламентувала б діяльність таких фейкових громадських інституцій є значним недоліком сучасного законодавства та гальмівним у процесі розвитку громадянського суспільства.

Під час воєнних дій законодавчо незахищеними залишаються громадські активісти, волонтери. Їх особиста думка та свобода слова перебувають у стані небезпеки та потребують захисту на законодавчому рівні [3].

Таким чином, у період війни саме волонтерські, благодійні, громадські організації відіграють вагомий роль у розвитку держави, підтримці та допомозі

населення та є рушійною силою для формування правової свідомості та правової культури громадян. Нормативне закріплення їх діяльності потребує від держави активних дій щодо розвитку цих громадських інституцій. Громадяни хоча й готові до побудови громадянського суспільства європейського зразка, проте вони не у повній мірі довіряють громадським інституціям, тай загалом громадськість є досить інертною у прийнятті рішень, не бере активної участі у громадській діяльності та не вірить що громадські інституціями можуть бути рушійною силою суспільних перетворень. Це говорить про необхідність створення надійної правової основи для функціонування інститутів громадянського суспільства та підвищення рівня довіри до них, що дасть поштовх зміні суспільної та громадянської свідомості.

Список використаних джерел:

1. Бровко Н.І., Сімакова С.І. Молодіжні організації та їх вплив на формування правосвідомості особистості. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. Том 31 (70). Ч. 1. № 2. 2020. С.24-29.
2. Brovko N., Medvid L., Mahnovskiy I. [The role of the constitutional complaint in the legislative process: Comparative legal aspect](#). Cuestiones Políticas, 2021 №39(69) p.833-850.
3. Указ Президента України «Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки» від 27 вересня 2021 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>

ЗМІСТ

Ковальчук І.В. Особливості бюджетного процесу на місцевому рівні в умовах воєнного стану	с.3
Бровко Н.І. До проблем становлення і розвитку громадських інституцій в Україні під час війни	с.7
Пахомова А.О. Особливості захисту жінок під час збройних конфліктів.....	с.11
Сімакова С.І. Особливості проведення слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану	с.14
Тимощук О.Г. Вплив російсько-української війни 2022 року на євроінтеграційні процеси в контексті набуття Україною статусу кандидата в члени ЄС	с.17
Настіна О.І. Правові проблеми визначення статусу учасника бойових дій в сучасних умовах.....	с.19
Аргат Я.П. Розірвання шлюбу в умовах воєнного стану.....	с.22
Єфремова І.І. Кібербулінг: психологічні передумови та правові наслідки.....	с.25
Нікітенко О.І. Сучасні правові аспекти забезпечення безпеки у прикордонних районах держави	с.28
Макарчук В.В. Адаптація положень європейського законодавства стосовно поліцейської діяльності у сфері національної безпеки і оборони.....	с.32
Обіюх Н.М. Екологічна безпека під час війни: хто несе відповідальність?.....	с.36
Ломакіна І.Ю. Правові особливості трудової міграції.....	с.40
Ярмоленко Ю.В. Щодо питання створення приватних військових компаній.....	с.43